

JUSSI VALTONEN

JIE



NEŽINO,

KĄ

DARO

Alma littera

Užhipnotizuotas gaudesio jis žiūrėjo kažkieno įjungtą televizorių. Senas namas girgždėjo šiušėjo ir atrodė, kad jos vibžda aplinkui, nors čia, kitoje vandenyno pakrantėje, buvo ramu.

Jos giedojo.

Niekad apie jas nebuvo girdėjęs. Štai kur jos lindėjo šitiek laiko – žemėje ir buvo visų užmirštos, traukė savin syvus iš burokėlių apytakinių audinių, laukdamos kaip tik šitų metų.

Jas rodė ir per žinias. Vienas Portlando aktyvistų atitapeno iš virtuvės su puodeliu kombučos, paleido ratu suktingę ir pasakė, kad anksčiau ar vėliau jų sulauksim ir čia. Aišku, ne šiais metais, gal ir ne kitais, bet kažkoks mechanizmas nuo Rytų pakrantės jas gins toliau. Kiti netikėjo, sakė, juk aišku, kodėl jos veisiasi tik rytinėje dalyje, bet portlandietis atmetė, jog labiau nei plitimu reikėtų stebėtis tuo, kad jų čia dar nėra.

Jis vėl nusuko akis į ekraną, kur saulė ant plaštakinio klevo tviskino nimfos sparnelius. Skaisčiai žalioje lapijoje pieno baltumo kūnelis buvo panašus į kirminų, kurie ėda numirėlius. Ji tupėjo medyje ir laukė, kol sukietės kiautas. Tyrinėtojas per televiziją aiškino, kad jos negelia, nekanda ir neplatina ligų, žmonėms, gyvūnams ir net augalams beveik nedaro žalos. Nelaimės išstinka tada, stipriai užsitraukdamas pritarė portlandietis, kai žmonės ima panikuoti: užsimerkia vairuodami, pradeda mostaguoti rankomis sankryžose ir greitkelių rampose. Viskas būtų gerai, per televiziją pasakė ir tyrinėtojas, jeigu žmonės laikytųsi ramiai.

Tikrai įspūdinga, pagalvojo jis, užmetęs kojas ant nuskarusio fotelio alkūnramsčio, jos nemačiom pralaukė šitiek laiko – beveik dvidešimt metų.

Jie žiūrėjo televizorių gulinėdami svetainėje – vieni ant grindų, kiti ant sofos, ir staiga pagavo tą garsą. Per nepaliaujamą cikadų gausmą jie išgirdo, kad kažkas daužo masyvias medines laukujes duris, lyg versdamas iš staktos.

Jie susižvelgė. Gal iš pradžių į duris beldėsi ramiau, bet per televizoriaus triukšmą nė vienas negirdėjo? Iš prienamio lentų dundėjimo suprato, kad sunkiais batais artinasi ne vienas žmogus.

Televizorius tebebuvo įjungtas, kai kažkuriš iš eugenininkų pasuko atidaryti durų. Ateinu! Po velnių, nustokit spardyt. Prieš durims atsiveriant jis dar spėjo pamatyti apstulbusius, abejonės perimtus kitų veidus ir išgirsti tyrinėtoją per televiziją sakant, kad nereikėtų užmiršti, jog jas, kaip ir mus, sukūrė ta pati gamta: tai stebuklas.

Kita moteris

1994-IEJI, HELSINKIS, SUOMIJA

Tai turėjo būti laikina – paskui viskas esą sugrįš į senas vėžes.

Kiek tiksliai tai truks, pasak klinikos knygelės, apibrėžti neįmanoma. Vis dėlto, prieštaraujant anam teiginiui, laikas knygelėje buvo nurodytas: maždaug trys mėnesiai didesnei daliai porų. Bet nereikėtų užmiršti, kad kiekvienas atvejis individualus. Tai delikatus dalykas. Po tokio didžiulio pasikeitimo pradėti sunku visiems.

Nereikia manyti, kad katras turi kokią ydą.

Alina padėjo knygelę ant naktinio stalelio prie lovos jau prieš savaitę. Ir pati nenumanė, ar verta tikėtis, kad knygelė ką nors pakeis. Vis dėlto, pamačius, kad ji tebeguli ten pat nepaliesta, širdyje kažkas subyrėjo.

Pertraukai užtrukus dar tris mėnesius, Alina prakalbo apie tai. Džo atrodė nustebęs.

– Galvojau, kad dar... – paieškojo tinkamo žodžio, – sunku.

– Nemanau.

– Tikrai?

– Hm, – paskui numykė Džo. – *Okei.*

Pirmą kartą jie pamėgino praėjus trimis mėnesiams nuo Samuelio gimimo. Ir netikėtai sugrįžo į paauglystę. Atrodė, viską turi pradėti nuo pradžių: susitelkti į techniką, o ne į esmę, spėlioti, kas sukelia kokį jausmą ir kas pavyks. Turbūt šitaip jaučiasi tie, kurie po smegenų traumos iš naujo mokosi vaikščioti, pagalvojo ji.

Apie tai buvo rašoma viename iš bibliotekos žurnalų, skirtų mamoms. Jeigu estrogenų lygis žemas, natūralu, kad nesinori.

Ar jai norėjosi? Kūnas atrodė svetimas, nenuspėjamas. Reikėjo dar kartą pamėginti, bet ar pavyks geriau? Gal ir šį kartą nepasiseks, tada kartelė pakils dar aukščiau.

Vakare, kai Samuelis užmigo, Džo su flaneline pižama atsigulė į savo pusę ir, kaip paprastai, pasidėjo prieš save šachmatų čempionus. Prieš užgesindamas šviesą jis vakarais dabar skaitė knygą apie pasaulio čempionus. Kartais ant naktinio stalelio pasidėdavo šachmatų lentą su figūrom, sykais, pasižiūrėjęs į knygą, perkeldavo kokią, paskui papūtęs lūpas stebeilydavo į lentą, lyg laukdamas, ką pasakys pėstininkai ar žirgai. Anksčiau prieš miegą jie bučiuodavosi, kartais tai pakurstydavo seksą, kartais – ne.

Ji laukė. Džo akys greitai lakstė puslapių eilutėmis. Galų gale jis atitoko, pajutęs Alinos žvilgsnį.

– Ką?

– Juk... kalbėjome...

Džo akys buvo tuščios.

– Dieną, – pridūrė ji.

– A, taip, – atsakė Džo, bet atrodė, vis tiek neprisimena. – Tikrai.

Džo padėjo knygą. Jie pamaži pasisuko vienas į kitą ir gulėjo, laukdami vienas iš kito kokio ženklo, sakytum ta padėtis ir visa, kas su ja susiję, būtų jiems visai nežinoma. Džo atsargiai palietė jai šoną. Lyg baimintusi prisilietimu įskaudinti, dingtelėjo Alinai.

Džo lūpos tos pačios, jausmas malonus, bet viskas mecha-niška, pagalvojo Alina. Ar toks seksas su žmogumi, kurio nemyli? Bet oda jautė Džo rankos šilumą ir leido jo rankai slinkti, kur nori, kartu prisimindama jos kelią, verpetus ir duburius, tai, kas jiedviem buvo žinoma.

Džo ranka akimirką sustojo, šliuožtelėjo į kitą pusę, paskui tęsė, bet kitaip. Įsiklausiusi į Džo judesius, Alina kai ko pasigedo. Pajuto, kad ir Džo tai suprato.

– Ar norėtum, kad... – tarstelėjo ir nebaigė sakinio.

Alina žinojo, ką Džo turi galvoje: ji to troško.

– Mmm, – neatmerkdamą akių linktelėjo ji.

Bet staiga išvydo merginą. Ta sėdėjo ant lovos krašto ir žiūrėjo į juos šaltu veidu, lyg visą laiką ten budėjusi.

Alina unkštelėjo ir atsitraukė.

– Skaudėjo? – susirūpinęs paklausė Džo.

– Ne.

– Bet?..

– Truputį.

– Hm, – mykstelėjo Džo.

Ji tarėsi išgirdusi Džo balse šioki tokį palengvėjimą: nereikėtų nė mėginti.

– Gal vis dėlto dar per anksti, – tarė ji.

– Taip, – atsakė Džo.

Jie žiūrėjo vienas į kitą. Jai visada patiko Džo akys. Malonaus vyro akys. Džo paglostė jai galvą.

– Dar suspėsime.

– Taip.

– Neskubinkim.

– Neskubinkim.

Jiedu nosisuko vienas nuo kito ir ji netrukus išgirdo Džo šnarpavimą.

Mergina pradėjo dirbti rudenį.

Buvo mačiusi ją stebeilijant į kompiuterio ekraną prie tos sienos, kur durys, ten anksčiau nestovėjo joks stalas. Mergina sėdėjo pasikišusi koją po užpakaliu, palinkusi į priekį. Sėdėsena atrodė nepatogi – ji tartum neapsisprendė, ar įsitaisyti tradicine biuro poza, ar liuoktelėti kaip katei per kompiuterį. Merginos plaukai buvo juodi it anglis, nukirpti pabrėžtinai griežtom linijom, sukauptus dėmesį, kaktose įsirėžė raukšlės, burna kiek prasižiojo.

Laukiant, kol mergina pastebės ją su vežimėliu ir liausis dirbusi, Alinos žvilgsnis užkibo už plačios sidabrinės apyrankės ant lieso merginos riešo. Tu čia sėdi kiauras dienas, pagalvojo ji, o po darbo vaikštai į krautuves pirkti apyrankių.

– Atsiprašau, – galų gale metė ji.

Mergina truputį pasigrėžė, sakytum visą laiką jautė, kad ji ten stovi.

Alina susivokė laukusi, kad mergina, išvydusi ją su vežimėliu, nuleis nuo kėdės koją ir atsisisės normaliai. Bet ji tebesėdėjo ant kojos, palinkusi beveik iki pusės stalo.

– Mes susitarę... – pasakė Alina. – Su Džo.

Mergina kilstelėjo antakius, lyg netikėdama ar manydama, kad vien pasakyti per maža.

– Džo stalas ten, – kinktelėjo galva į stalą prie lango.

– Žinau, – atsakė Alina griežčiau, nei norėjo.

– Džo tikriausiai tuoj ateis, – tarė mergina.

Alina nesuprato, ar mergina nežino, kur Džo, ar tik nenori sakyti. Ji su vežimėliu stovėjo prie durų, o mergina keista poza sėdėjo nedideliame jos vyro kabinete.

– Jeigu Džo sugriš, pasakyk, kad nuėjau į tualetą, – pasakė Alina ir apsisuko.

Ji stūmė vežimėlių atgal koridoriais, kuriuo ką tik atėjo, puikiausiai suvokdama, kad atrodo kaip nevalyva namų šeimininkė, – gal todėl, pagalvojo, jog tokia ir esu, – ir tai, kad mergina aiškiai mato visą koridorių. Ji būtų apsirengusi kitaip, jei būtų žinojusi apie merginą, – kodėl, iš karto paklausė savęs susierziniusi dėl to, kad pasijuto privalanti įtikti nepažįstamajai. Bet kuo mergina ją palaikė? Aišku, kad Alina žino, kuris stalas Džo, pati čia ją atvedė ir viską aprodė, jiedu čia jau seniai – ji ir Džo, tai mergina turi Alinos klausti kas ir kaip, tai mergina čia pašalinė.

Samuelis miegodamas pasuko galvutę, keistai knirkstelėjo ir jai staiga dėl tos situacijos, apsilankymo institute ir vežimėlio pasidarė nesmagu. Kodėl elgiuosi taip, lyg būčiau kuo nusikaltusi, pagalvojo ji. Šitaip mintydama žengė per greitai ir stuktelėjo vežimėlį į koridorių stovinčio stalo kampą. Skruostai nukaito, bet Alina pradėjo linksmi niūniuoti, atitiesusi nugarą. Atitraukusi vežimėlį nuo stalo, grįžtelėjo atgal, bet mergina Džo kabinete susikaupusi stebeilijo į ekraną, lyg jos nei vežimėlio nė nebūtų.

Namie norėjo užsiminti Džo apie merginą. Tik tarp kitko pasakyti, kad matė institute naują žmogų, kuriam įrengtas net atskiras ekologiškas kampelis. Tokios siauros srities darbuoto-

jams tikriausiai rūpi, kas kasdien mina instituto koridorius. Gal vėliau jos su ta mergina drauge net ką nors veiks – pavyzdžiui, rengs vakarėlį?

Vakarėlį, pagalvojo Alina, kurio niekada nebus. Džo keletą kartų siūlė surengti, bet Alina išsigando, kad tai bus tartum apžiūra. Susirinkę svečiai ims varstyti žvilgsniais butą, patiekalus, Samuelį ir jo drabužėlius, žaislus ir vaikišką lovytę, plokštelių lentyną, svetainės kilimą: tai štai kokių dalykų Džo žmona įsimanė.

Apsižvalgiusi aplinkui, nedaug matė daiktų iš tų, kurių norėjo ir ieškojo. Svetainėje nebuvo šviestuvo, nes jungiklis pradėjo strigti. Džo žadėjo nunešti jį pataisyti ir užmiršo. Jungiklis ir laidas portfelyje tikriausiai tebevaikščiojo su Džo į darbą ir atgal. Alina porą kartų jo klausė apie tai, bet vis netinkamu metu, o vėliau nebenorėjo tokios smulkmenos sureikšminti. Iš Samuelio drabužėlių, kurie sykiu su džiovykla tapo ryškiausiu buto interjero elementu, vieni buvo gauti su naujagimio kraiteliu, kiti – perėję iš Julijos sesers vaiko, tretį – įsigyti blusturgyje. Mintis, kad pienu kvepiančiame jų bute, tarp kūdikio maistu suterliotų drabužėlių kaugių sukiosis žmonės iš instituto, erzino Aliną.

– Suomijoje neįprasta kolegų kviesti į namus, – atsakė ji, kai Džo vėl paklausė apie vakarėlį.

– Amerikoje įprasta, – atsakė Džo.

– Žinau, – tarė ji. – Bet noriu pasakyti, kad...

– Žinau, žinau, – atrėmė Džo ir nuėjo persirengti, nes ruošėsi eiti žaisti skvošo ir ji niekad nesuprato, ar Džo žinojo.

Pirmiausia ji panorą perdažyti svetainę – ištaisyti savo klaidą. Sienos buvo per šviesios. Nedidelio plotelio pavyzdyje tas atspalvis atrodė atgaivus, bet nudažius visas sienas, kitos spalvos rėžė akį. Buvo matyti net nedidelės dėmės.

Džo atrodė, kad neverta dažyti, *kol padėtis neaiški*. Alinai apmirė širdis.

– Kokia padėtis? – paklausė ji.

– Na... kur įsikursime ir...

Ji palaukė, ką dar pasakys Džo, bet paskui suprato, kad sakyns baigtas.

– Kažin, ar gyvensim čia visą gyvenimą, – galų gale pridūrė Džo.

– Na, tikriausiai visą gyvenimą negyvensim. Bet dabar.

– Gal vis dėlto dar galėtume pažiūrėti.

– Ko pažiūrėti?

– Gal mums atsiras... – pratarė Džo. – Kokių nors galimybių namie.

Back home.

Namie. Kaip paprasta tą žodį ištarti tarp kitko – *home*: švelnūs garsai, natūralūs, šilti, atrodo, visom pasaulio kalbom skambantys taip pat. Ji įsistebeilijo į Džo, paskui nurijo ašaras, pažvelgė į šalį.

– Liaukis, – tarė Džo, paėmė už rankos, bet Alina ją ištraukė.

Džo vėl pamėgino: *Come on, Alina*. Tardamas jos vardą Džo kirčiuodavo antrąjį skiemenį ir pirmosios balsės beveik nesigirdėdavo: Lyna. Kai susipažino, jai tai patiko, ji norėjo būti asmenybe su kitokiu, tarptautiniu vardo variantu.

– Mums, – tarė ji. – Tu tikrai pasakei „mums“?

– Žinai, ką turiu galvoje.

– Nežinau, – atsakė ji.

Vakare Džo neprašytas pakeitė Samueliui sauskelnes, suvalgydino košelę, aprenėgė pižama, bet nekalbėjo.

Pažindžiusi vaiką, Alina gulėjo tylomis nugara į Džo, nenumanydama, ar jis supranta, kad ji verkia.

– Manei, mes visą amžių gyvensime Suomijoje? – lėtai, tyliai paklausė Džo atverstos knygos, kurią laikė rankose.

Alina ilgai galvojo, koku klausimu atsikirsti – tokiu pat neabejotinu, neva neutraliu, bet tik audros bangos mušė širdy. Po ilgoko tarpsnio išgirdo Džo atsidūstant, padedant akinius ant naktinio stalelio ir spragtelint stalinę lempą.

– Kada ketinai man pasakyti?

– *Pasakyti?*

Alina tylėjo.

– Maniau, galėtume apie tai pasikalbėti, – atsakė Džo. – Ar aš per daug noriu?

Džo balsas girgžtelėjo. *Tu negerai naudoji balsą*, dingtelėjo Alinai. Ji turėjo draugę logopedę, duodančią pastabų žmonėms

dėl balso gergždimo ir laikysenos, tad ir Alina nejučia ėmė kreipti į tai dėmesį.

– Juk kadaise kalbėjome apie įvairias alternatyvas, – tarė Džo.

Ar tai reikėjo vertinti rimtai, nusistebėjo Alina. Jie kažkada pažaidė mintimi apie kraštus, į kuriuos galėtų kartu išvažiuoti. Kalbėjosi nedideliame viešbučio kambaryje Pikadilio aikštėje tada, kai dar niekas nebuvo tikra. Į sąrašą buvo įtraukę ir Lenkiją, ir Ganą.

– Nutarei taip todėl, kad negavai to darbo? – paklausė Alina. – Maniau, kad tu jo ir nenori.

Džo iš karto susierzino. Alina tai pajuto pilvu ir stengėsi parinkti tinkamus žodžius.

– Pasakyk, – paprašė ji, paliesdama Džo skruostą.

Džo spoksojo į lubas, lyg nejausdamas Alinos prisilietimo.

– Atrodo, kad mane supa nematomas mūras.

– Socialinis ar profesinis? – paklausė Alina.

– Ir vienas, ir kitas.

Džo manė, kad suomiai nenori įsileisti nepažįstamo į savo būrį. Suomijoje niekas nekviečia kavos, užsukti į namus. Atrodė, kad suomiai ir darbe, ir asmeniniame gyvenime nusibraižę figūras, į kurias pašaliečiui įžengt nevalia. Juolab kad vakarais negali išeiti iš namų, pasakė Džo.

Juolab kad vakarais negali išeiti iš namų. Aš tavęs surišus nelaikau, pagalvojo Alina. Reikėjo iš anksto sakyti, kad nenori kūdikio.

Džo nenorėjo antro vaiko. Alina troško trijų. Jie kelis kartus apie tai prakalbo, bet įsivyravo įtampa, ir Alina pasijuto taip, lyg reikalautų iš Džo to, ko jis negali duoti.

– Ką galvoji? – paklausė Džo. – Pasakyk ką nors.

Ji galvojo apie tėvą, kuriam beveik kas savaitę reikia jos pagalbos tvarkant socialinio draudimo ir banko reikalus. Tėvas nesugeba naudotis bankomatais, nors Alina jau gal dešimt kartų mokė jį banko koridoriuje, paėmusi už rankos. Kaip ji tai darys gyvendama Amerikoje? O jeigu tėvui kas nors atsitiks, jeigu jis susirgs, jeigu reikės padėti jam apsipirkti, perskaityti vaistų

instrukcijas? Po mamos mirties tėvas pasidarė išsiblaškęs, be-
valis. Alina dar netikėjo, kad visą gyvenimą energija ir sveikata
tryškusi moteris, nustačius vėžį, nusigalavo per kelis mėnesius.

– Visą laiką čia taip jauteisi? – paklausė Alina. – Galėjai ką
nors pasakyti.

– Nenorėjau tavęs jaudinti, – atsakė Džo.

Džo glostė Alinai ranką ir kalbėjo tyliau, ramiau balsu. Jeigu
kas nors pasitaikytų, aiškino, jie abu galėtų ramiai pasvarstyti,
pagalvoti, ar nevertėtų trumpam išvykti į Ameriką. Gal Džo rei-
kėtų viena akim stebėti situaciją, gal pasitaikytų kas tinkamo?

– Bet išvažiuotume tik tokiu atveju, jeigu tu norėtum, – pri-
dūrė Džo.

Alina pagalvojo apie tėvą: kas su juo švęs Kalėdas, ir pajuto
gerklėje gumulą. Ji nususuko, nurijo seiles – nenorėjo Džo ro-
dyti ašarų, bet nesuprato, kodėl.

– Ar trumpam reiškia trumpam, ar trumpam, kuris pama-
žu virsta ilgam? – galų gale paklausė ji.

– Visko iš karto neapskaičiuosi, – atsakė Džo tokiu tonu,
kad Alina pasijuto kaip užsikaprizijęs vaikas.

– Mes išvažiuojam į Ameriką, – pasakė Julijai, priešais ant
kilimo šliaužiojant jūdviejų kūdikiams. Julijos svetainėje degė
šviesa, televizoriaus garsas buvo pritildytas. Jos valgė sausainius
ir iš tiesų nė viena nežiūrėjo videofilmo apie vienišus vyrą ir
moterį, kurie buvo sukurti vienas kitam, bet patys to nesuprato.

Kada? panūdo sužinoti Julija. Kur? Visam laikui? Ar Alina
eis dirbti? Kokią mokyklą lankys Samuelis?

– Nežinau, – atsakė Alina ir sutriko, kai Julija pažvelgė į ją.

Kasdien tikėjosi, kad Džo grįš namo ir pareikš, kad atsirado
vieta San Diege, Ostine, Santa Barbaroje ar Albuquerkėje, ir ji
turės atsakyti „taip“ arba „ne“. Ji bijojo pokalbio po to, kai atsa-
kys, argumentų, kuriuos turės išdėstyti ir kontrargumentų, ku-
riais ją užvers Džo, kovos iki nuolsio, sandorio, nulemsiančio
jų santuoką, jų gyvenimą ir tai, kur Samuelis lankys mokyklą,
kokios kalbos mokysis, ir tai, kaip viskas pasikeis.

– Dar niekas neaišku, – atsakė ji ir nusuko akis.

Alina pasakė tikinti, kad viskas susitvarkys.

Julija linktelėjo galvą. Ji jau trečią kartą per filmą keitė sauskelnes savo Džimiui, panašiam į Alfredą Hičkoką.

– Visada kaip nors susitvarko.

– Tiesą sakant, viskas priklauso nuo to, kur Džo gaus darbą, – pridūrė Alina.

Julija pasakė, kad žavisi Alina. Ji išvažiuos į nepažįstamą kraštą, pasiryžusi viską pradėti nuo pradžių. Klausydamosi Julijos, Alina pažvelgė į save jos akimis ir staiga panorė išvažiuoti – pasijuto moterimi, kuriai reikia nuotykių ir kuri trokšta gyventi savo atsakomybe. Ji sakė gailinti tėvo, kuris turės apsieiti vienas. Antra vertus, atrodė, kad tėvas vis pasyvesnis, neieško gyvenimo prasmės, o ir Alina negali amžinai gyventi dėl senstančio tėvo. Ne viskas ją tenkino, bet naujas nuotykingas gyvenimas atrodė viliojantis ir net pavydėtinas, tad Julijai linkčiojant galvą ir nekeltant jokių klausimų, Alina pamažu save įtikino, kad taip viskas ir klostosi, taip ir klostosi – jei ne geriausiai, tai vis dėlto pakenčiamai. Tai jos gyvenimas, ji taip nusprendė, o už kiekvieną sprendimą reikia mokėti – ir už tai, kad ji nieko neveikia, niekur neina ir su niekuo nesutinka. Už tai paprastai reikia mokėti didžiausią kainą.

Bet po pietų namie žvelgiant į putlų, juoku švytintį Samuelio veiduką, ją suėmė verksmas. Toks žavus mažutis veidelis. Ją ėmė verksmas ir tada, kai Džo parėjo namo. Jis neprašytas suplovė indus ir atrodė liūdnas, tad Alina suprato, kad Džo vargina nenusipėjama jos nuotaikų kaita ir užsispyrimas amžinai gyventi Suomijoje.

Per kitą susitikimą Julija paklausė, ar jų planai jau paaiškėjo. Dėl kai kurių smulkmenų dar neapsisprendėme, atsakė Alina, ir jos kiek pasišnekėjo apie persikėlimą į kitą žemyną – šito nė viena nebuvo dariusi, ir apie amerikiečius, iš kurių nė vieno, išskyrus Džo, nepažinojo, ir apie gyvenimą, kuris Jungtinėse Valstijose tikriausiai visai kitoks, bet pagaliau toks pat kaip Suomijoje.

Kitą kartą, kai Julija pakvietė drauge nueiti užkąsti, Alina susigalvojo dingstį ir nėjo. Nenorėjo prisipažinti, kad išvykimo

planas visai nepajudėjo, ir nežinojo, kodėl. Jai ėmė atrodyti, kad išsigalvojo tą išsikraustymą.

Pagimdžiusios vaikus jos kas antrą savaitę eidavo kur nors užkąsti. Dėl tos tradicijos susitarė jau per nėštumą. Julija paskambino dar sykį, pasiūlė susitikti, bet Alina atsakė, kad netinkama diena, o ir nebuvo tinkama, ir jos daugiau nesusitiko.

Švilpavo zylės. Vasario saulėje kvepėjo tirpstantis sniegas. Alina balkone supo Samuelio vežimėlį.

Ji svarstė, ar dar nepasitaikė tinkamas darbas. Ar tiesiog pats Džo išrankus, nes vieną kart per Aliną baisiai suklydo ir atsidūrė Suomijoje? O gal tas reikalas jai nežinant juda į priekį, ir galop Džo jai pasakys tik miestą ir išvykimo dieną? Gal kaip tik šią minutę koks nors instituto vadovas *Buffalo NY* tyrinėja Džo gyvenimo aprašymą? O gal puikių galimybių per daug, gal Džo jas svarsto be atvangos, galvodamas, kas svarbiausia, nenori įsipareigoti, kol nėra tikras?

Ar greitai jie turėtų išvažiuoti? Ji mėgino prisiminti Džo pasiūlymą ir paskui užsimezgsų pokalbį. Ar jis jau sutiko ar leido suprasti veikiausiai sutiksiąs? Kas atsitiktų, jeigu ji atsisakytų važiuoti? Turėtų išsiskirti ir viena auginti vaiką? Ar ji tai atlaikytų?

Ji susidarė nuomonę, jog Džo ryžtųsi bet kam, kad tik galėtų ištrūkti iš Suomijos. Bet po paskutinio pokalbio Džo apie tai neužsiminė nė žodeliu. Ar tai reiškia, kad jis nieko ir nesusiras?

Kiekvieną vakarą, kai Džo sugrįždavo iš darbo, Alina žiodavosi klausti, bet vis dėlto nepaklausdavo. Bijodavo viską sugadinti, jeigu ta užmačia jau užmiršta ar tylomis palaidota. Drugelio sparno plastelėjimas negeru metu gali išjudinti nenutraukiamą negandų grandinę, vėl priminti Džo kankynę šaltoje, nesvetingoje šalyje ir šviesias galimybes kitur.

Įstumti vežimėlį į tualetą buvo sunku. Prabrūkusi jį pro ankštas duris, Alina minutę pastovėjo liuminescencinės lempos šviesoje, paskui nusiplovė rankas, palūkėjo. Po valandėlės, kai koridoriuje pasigirdo merginos žingsniai, vėl sunkiai išstūmė vežimėlį.

Džo kabinete buvo vienas. Jiedu droviai apsikabino – Alinai atrodė, kad Džo nenori jos apkabinti institute, persiėmęs darbinio vaidmens, nors niekas nemato. Visame pastate buvo tylu kaip uždarytoje gamykloje.

Ji apsižvalgė. Džo kabinetas, išskyrus merginos dalį, atrodė lygiai taip pat, kaip anksčiau, ir jai tai staiga pasidarė nesuvoikiama. Jų namai buvo visiškai pasikeitę. Kūdikio lovelė užstojo vienintelę tuščią sieną miegamajame, dvigulė lova buvo perkelta į kitą vietą, vystymo stalas prigręžtas prie vonios kambario sienos vietoj vienos spintelės. Žaislų krepšys ir kūdikio treniruokliai, turbūt visam laikui, nors ir nenumatyta, atsidūrė svetainėje ant grindų. Mergina užėmusi pusę Džo kabineto, o kūdikis – pusę jų buto, bet Džo darbo stalas, skelbimų lenta ir knygų lentyna tebestovi ten pat.

– Ką apžiūrinėji? – paklausė Džo.

– Buvau užmiršusi, kaip čia viskas atrodo, – atsakė Alina.

Džo patiesino kelnes ir susidėliojo ant stalo pieštukus, lyg jam rūpėtų net tokia netvarka. Alinai staiga ėmė atrodyti, kad jie susitiko, nes turi susitarti dėl kokio neišvengiamo, bet skausmingo reikalo.

Ir ji čia kadaise mokėsi. Dabar sunku buvo tuo patikėti. Ji pamėgino prisiminti, kas privalomojoje literatūroje buvo laikoma esminiais dalykais, smulkmenas, dėl kurių įsitempę vyrukai su arklio uodegėlėm valgykloje ginčydavosi kaip dėl reikšmingų dalykų ir kurios vėliau neturėjo jokios reikšmės.

– Na, – pratarė ji, kai jiedu kiek pasėdėjo tylomis.

Džo pasižiūrėjo į ją ir nusišypsojo: ką?

– Ar... čia daugiau nieko nėra?

Išskyrus tą merginą. Alina pasižiūrėjo į tuščią kėdę, kurioje ką tik sėdėjo mergina. Kilo klausimas, kiek mėnesių ar metų mergina pajėgs sėdėti nepatogia poza, kokius raiščius ir kokius slankstelius ilgainiui pasitemps.

– Šiandien gana ramu, – atsakė Džo ir pasiražė kaip žmogus, kuris stengiasi atrodyti neįsitempęs.

Vežimėlyje pasigirdo knirktelėjimas, paskui – vėl tolygus Samuelio šnarpšėjimas. Alina aprenė jį pūkiniais drabužiais,

nes lauke buvo šalčio. Vaikui tuoj pasidarys karšta, jis pabus, reikės pakeisti sauskelnes ir pamaitinti, būnant čia su Džo.

– Šitą... ar mes būsim tiktai čia? – paklausė Alina, turėdama galvoje Džo kabinetą.

– Kur norėtum išeiti? – paklausė Džo.

– Išeiti?

Alina įbedė akis į Džo. Ji manė, kad Džo norėtų parodyti Samuelį instituto žmonėms; kai kurie buvo ir jos pažįstami – bent jau buvę pažįstami. Juk tos minties vedama čia užsuko? Gal Džo mano, kad ji tik šiaip panoro pasėdėti jo kabinete vidury dienos? Ar jis laukia, kol Samuelis pabus? Alina svarstė, ar jis visada nutyli tai, kas svarbiausia.

Staiga plūstelėjo jausmas, kurio negalėjo įvardyti, bet buvo per sunku atlaikyti ir ji turėjo atsisėsti, bet vienintelė laisva kėdė priklausė merginai.

– Kas tau? – paklausė Džo.

– Šiek tiek negera.

Tikriausiai dehidratacija – nuo žindymo, ketino sakyti, bet atsivėrė durys.

Tarpduryje stovėjo mergina. Tarp smiliaus ir didžiojo piršto ji sukiojo nepridegtą cigaretę, lyg duodama kažkokį ženklą. Alina spėjo pagalvoti: neįau ji rūkys patalpoje, kurioje yra kūdikis?

– Ak, atsiprašau, – angliškai tarė mergina ir nustojo sukioti cigaretę. – Nemaniau, kad tu dar čia, – suomiškai pridūrė Alinai, bet jai kažkaip pavyko išsilenkti Alinos žvilgsnio. – Ketinau pakviesti parūkyti, – pasakė mergina Džo ir greitai žvilgtelėjo į cigaretę, lyg ta mintis būtų kilusi iš jos. Mergina buvo šviežiai išsidažiusi lūpas, užtepusi dažais nedidelę šviesią dėmelę, kurią Alina pirmiau pastebėjo.

– Juk tu nerūkai, – nepagalvojusi metė Alina.

Juodai nubrėžti merginos antakiai pakilo ir ji pasižiūrėjo į Džo: *tikrai?*

Akimirką Alinai atrodė, kad mergina pratrūks juoktis.

– Dėl draugijos, – atsakė mergina. – Lyg pasijuokė, pagalvojo Alina.

– Šiandien turime šiokių tokių skubių darbų, – tarė Džo keistu, oficialiu balsu.

Mergina kilstelėjo antakius, tartum sakydama Džo: „Grišim prie reikalo, kai tos moters čia nebus“, apsisuko ant kulnų ir išėjo. Alina girdėjo už durų jos juodus batelius nukaukšint tolyn.

Alina atsigręžė į Džo.

– Kartais išeidavau prasivėdinti, – pasakė Džo ir kostelėjo. – Tinkamu metu.

– Dėl manęs gali rūkyti, – tarė Alina. – Tik kažkaip netikėta.

– Aš nerūkau.

– Norėjau pasakyti: man nieko tokio, jei rūkytum.

Ji stengėsi tai pasakyti linksmai, bet Džo veidas tebebuvo rimtas.

– Kuo ji vardu? – paklausė Alina.

– Aleksandra, – atsakė jis.

Į Italiją Alina išskrido todėl, kad graužė sąžinė. Tai prisiminus ir šiandien širdis daužėsi. Ji visada prisimindavo kelionę, kai imdavo atrodyti, kad gyvenime nieko nėra patyrusi.

Ji buvo tokia jauna. Nuo tol praėjo pusantrų metų, bet tada ji buvo tokia jauna.

Ji nenorėjo niekam pasakoti apie nenusisekusį magistro darbą, ką jau kalbėti apie pristatymą. Vis dėlto Valenbergas tą nesėkmę menkino ir leido suprasti, kad važiuoti reikia.

Prof. Valenbergas norėtų jus matyti savo komandoje, pasakė jis pats, tai reiškė, kad reikės rašyti disertaciją. Valenbergas, net labiausiai atsipalaidavęs, kalbėdavo literatūrine kalba. Pabrėžiamu oficialumu jis stengėsi prajuokinti, ir Alinai tai virpino širdį: profesoriui šešiasdešimt, o toks bejėgis. Valenbergo komandos narių daugiau nebuvo. Studentai žinojo, kad jis kasmet mėgina ką nors prisivilioti tęsti jo darbą, kurio nebuvo kam tęsti, tad ypatingajai tyrinėjimo temai grėsė išsekimas.

Kelione Alina tartum atsiprašė už tai, kad nepasakė nenorinti rašyti disertacijos ir gelbėti Valenbergo viso gyvenimo darbo, o nutylėdama leido suprasti toliau rimtai apie tai svarstanti.